

gels.
ELS,
garantie.
f 141.
mmen. Ver-

N,

gevraagd
LOUBET

el.

heid en is
porgel, ja
de kracht
aan schap

orgel van
dat slechts

ze Orgels
waardee-

omvang
is in eene

nd.

M.

abriek,

W. HOVY.

Loc-comité te

185; door het

g f 31; door

oogd te Sex-

te's-Graven-

door den heer

114; door den

door den heer

47; door den

17; en f 87; door

hoven f 72 50.

C. Koster te

den heer J.

262; door

oor Dr. J. J.

door den heer

f 16.25. Aan

W. van Eck,

M. f 1; door

a van de fam.

heer E. Note-

collecteerd in

heer J. Duim

te W. f 1; door

age, gevonden

H. Hoekstra,

van N. N. te

cer W. C. Ba-

nige vrienden

E. Mond van

ravenhage, van

van de Halve

g ingekomen:

7. f 15; door

boten, uit een

ison Stroucken

g f 50; N. N.

De Hervaut

Geteformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 8 Januari 1888. N°. 524.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de gesubonneerden verzonden.
Bijlagen van medewerkers, ingesonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertentie aan de ADMINISTRATIE van De Hervaut, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Insendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 60 Cent; voor elke regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vernedeling van leidegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

Van de vernedering.

VEERTIENDE ZONDAGSOPDEELING.

I.

Doet geen ding door twistig of ijdele eer, maar door ootmoedigheid achtte de een den ander uitnemender dan zichzelf.
En iegelijk zie niet op het zijne, maar ootmoediglijk zie ook op hetgeen der anderen is.
Filipp. 2:3, 4.

We komen thans toe aan den tweedelei staat, waarin de Middelaar verkeerd heeft; hoe hij namelijk om ons te verlossen eerst inging in den staat van vernedering, en daarna als loon voor zijn lijden macht ontving om over te gaan in den staat van verhooging.

Ook van dit stuk onzer belijdenis verstaat de hedendaagsche godgeleerdheid letterlijk niets meer. Ze moege, om zich door een antiek gewaad aan te bevelen, de termen ervan nog bijhouden, maar van de zaak die aldus beleden wordt, is ze geheel vervreemd.

Waar men in onze nieuwere godgeleerdheid op uit is, is om een *leven van Jezus* te bezitten. Zooals men een levensbeschrijving bezat van De Ruyter en Napoleon, zoo wilde men ook een *leven van Jezus* voor zich hebben. Ook Jezus had immers geleed. Eilieve, waarom kon dit zijn leven dan niet beschreven worden? En indien dit kon, wat had men dan met die vreemde voorstelling van „tweedelei” staat, van „vernedering” en „verhooging” nog van doen? Immers in dit *leven van Jezus* zou alles voorkomen, wat anders bij gelegenheid van den tweedelei staat te pas kwam. En, ge geeft toe, dan klont „een leven van Jezus” veel verstaanbaarder en bracht den Middelaar meer onder ons bereik.

In de pogingen om „een leven van Jezus” te geven, zijn toen de ketteren voorgegaan. Men heugt zich nog, wat schrik STRAUSS' „Leven van Jezus” in de gemeederen wierp. En trouwe, vrome Christenen, die het niet dilden konden, dat er op zulke een manier over hun Heiland geschreven werd, plaatsten er tegenover boeken, waar soms wonder veel schoons in te genieten viel; maar die toch alle, het beste niet uitgezonderd, een misgreep en een mislukking waren, en nimmer het licht hadden moeten zien. De apologetische school, die een tijdlang te Utrecht bloeide, werd ook hierin een slachtoffer van haar genis aan tact, en zeer stellig zouden Van Oosterzee's beste vrienden van achteren niets liever wenschen, dan dat de moeite en de arbeid, aan zijn „Leven van Jezus” te koste gelegd, in gansch ander spoor geleid en in het aloude kader onzer Christelijke belijdenis gevoegd ware.

Onze vaders hebben nooit iets van deze „levens van Jezus” willen weten. Ze doorzagen uitnemend wel, hoe de vier Evangelien in hun onderscheiding en saamvoeging een zonderling kunststuk van den Heiligen Geest zijn, en dat het nooit aan eenig mensch gelukken zal, een zuiverder beeld van den Christus op te vangen, dan van zelf in de ziel van Gods kind ontstaat, zoo het deze vier Evangelien hun lichtstraal in zijn binnenste werpen laat.

Wie zich aan een „leven van Jezus” durft wagen, doet daarmee feitelijk het mysterie van zijn persoonlijkheid te niet. Bij een mensch als andere menschen, dan loont het de moeite ja, om al zijn gangen en wegen na te sporen; hem te beluisteren in zijn geheimen omgang; zijn verborgen briefwisseling te bespieden; en na al deze gegevens verzameld te hebben, zich een voorstelling te maken, hoe zijn karakter gevormd werd en zich ontwikkelde; welke invloeden beslissend op hem inwerkten, en hoe zich, bij steeds dieper onderzoek, al meer heel het geheim van zijn persoonlijkheid ontsluit. Dan is er in zulk een leven strijd geweest. Inwerking van zonde en overwinning van zonde. En dat alles teekent dan uw pen en uw schets poogt het leven weer te geven. En zulk een leven tot in zijn diepste schuilhoeken nagespeurd en uit den wortel verklaard, heet een biographie.

Maar bij den Immanuel is dit alles ten eenen male ondenkbaar. Er zijn omtrent hem geen onbekende gegevens op te sporen. Al wat ge van hem weten kunt, staat duidelijk in uw Evangelie geboekt. Bijzondere bronnen, om u door een geheime correspondentie een blik in zijn verborgen leven te gunnen, bestaan er niet.

De Evangelien zijn en blijven uw één en al. Beter rangschikken wat hij deed en leed, dan het in de Evangelien onder allerlei schakeering geschied is, kunt en zult ge nimmer. Al wat ge verzet en verandert, verduistert en benevelt het beeld, maar verduidelijkt het nimmer. Karakterstudie kunt ge bij den Immanuel niet maken, want karakter in den gewonen zin kan niet bezitten, wie in zijn kern zelf God, en als mensch een hooft des Verbonds was. Karakter is een bijzondere trek, die diep in ons wezen staat ingegrift, en waardoor wij scherp van andere menschen onderscheiden zijn. Dit nu kon bij Adam niet, en kon nog veel minder bij Jezus bestaan. Wat bij al Gods kinderen in onderscheidene karakters uiteen gaat, ligt als in één stralenbundel saamgevat in zijn rijke volheid.

Al evenmin onderging de Immanuel invloeden, die vormend op hem werken konden. Van hem zou invloed op anderen uitgaan, maar nooit invloed van anderen op hem. Daartoe werd wel de poging gewaagd, zoo door Satan als door den mensch. Hierin school juist zijn verzoeking. Maar even klaar en duidelijk bleek steeds daarin de grondslag der Godheid in het wezen van Immanuel, dat deze invloeden, met hoeveel aandrang op hem aankwamen, steeds terug wierden gedrongen en niets op hem vermochten.

Zoo vervalt dus alle kans, alle mogelijkheid, alle stof voor een „leven van Jezus”. Een „leven van Jezus” is een ijdele poging, om den Onverklaren te willen verklaren, om het Mysterie van zijn heilig geheimnis te ontdoen, en feitelijk Immanuel neer te trekken in het kader van het gewone menschelek.

De Christelijke kerk heeft daarom nimmer deze ontwijding van den Immanuel toegelaten, maar, voorals na, altoos weer de vier Evangelien geopend; daaruit genoten; zich daaraan verkwikt; en het is, dank zij de gestadige en de geheiligde lezing van deze vier Evangelien, dat metterdaad het beeld van Immanuel diep in het besef der Christelijke kerk is ingedrongen. En wil men nog dieper in de gemeenschap van zijn Heiland indringen, neen, sal dan geen „leven van Jezus” op, — dat leert u niets, en brengt eer van hem af; maar zoek de gemeenschap met Immanuel in het stil geheim der eenzaamheid. In het verborgen zijner tente komt Immanuel u de lieflijke majesteit van zijn gratie ontsluit. Geen boekengeleerdheid en geen bestrijding van Strauss, Renan of Meyboom, maar stille leering der ziel en bestrijding van de wereld, den Duivel en uw eigen vleesch brengt u die gratie van den Zoon Gods soms nader.

Daarom sprak de kerk dan ook niet van een *leven* des Heeren, maar van zijn *staten*, en toonde u op het voetspoor der heilige apostelen, hoe Hij, die rijk was, eerst daalde en arm werd, om onzentwil, en daarop uit die armoede weer opklom tot hemelsche glorie, om ons te verrijken met zijn schat. Een dalen en een klimmen. Eerst naar de diepte, en dan uit die diepte de hoogte in. „Die in de gestaltenisse Gods zijnde, het geen roef geacht heeft Gods ewigheids te zijn, maar heeft, zichzelf vernietigd,” — en daarna „heeft hem God uitermate zeer verhoogd”. „Zie dan op den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs Jezus Christus, die voor de vreugde, die hem voorgesteld was, het kruis heeft verdragen en de schande veracht, en is nu gezeten aan de rechterhand des troons van God”. „Nu dit: Hij is opgevaren, wat is het, dan dat hij ook eerst nedergedaald is in de nederste deelen der aarde? Die nedergedaald is, is dezelfde ook de opgevaren is verre boven alle hemelen, opdat hij alle dingen vervullen zou.” Gij ziet dus wel, de kerk heeft deze voorstelling van de twee *staten* niet verzonnen, maar ze letterlijk van de heilige apostelen overgenomen, zij, onze leeraars in alles wat Immanuel raakt, gaan er ons beslist in voor, om bij den Christus scherp en duidelijk tusschen tweeërlei beweging in zijn verschijning te onderscheiden. Eerst, dat hij uit de heerlijkheid daalde tot in de diepte des doods, en dan, dat hij uit die diepte des doods weer opklom tot de glorie des levens!

Wat men dit nu *Staat* genoemd heeft, is een onberispelijk en met opzet aldus gekozen woord, mits ge slechts wel toeziet, dat ge het niet verwart noch verwisselt met *toestand*. Duid ik toch slechts aan, dat de Immanuel eerst in zekeren *toestand* van vernedering heeft verkeerd, en daarna gekomen is tot zekeren *toestand* van vreugde en heerlijkheid, dan is daarmee de klip van

het „leven van Jezus” nog volstrekt niet gemeden. Immers, ook Strauss en ook Renan teekenen ons Jezus eerst in „toestand van ellende, en daarna in toestand van verlossing, en we komen den cirkel niet uit.

Maar van dat deelen in twee *toestanden* heeft de kerk dan ook nooit iets geleerd. Zij sprak van twee *staten*. En al zijn wij thans aan dit woord minder gewoon, dan onze vaders in vroeger eeuwen, toch is het nog zeer wel duidelijk te maken, wat hiermee bedoeld wordt. Iemand *staat* duidt aan de positie, die hem van rechtswege door zijn souverein is toegekend. In onzen burgerstaat is de positie van een man een andere dan van een vrouw; anders van een getrouwde dan van een ontrouwde; anders van een meerderjarige dan van een minderjarige; anders van een vrij man dan van een gevangene; anders van een eerloos verklaarde dan van een eerzaam burger. Met zulk een „staat” hangen ieders rechten en verplichtingen saam. En het is die „staat”, die hem door de wet van het land is opgelegd, waaraan hij zich als burger heeft te onderwerpen.

Stel, er komt iemand over onze grenzen, die voor onze landswet schuldig is aan allerlei overtreding, dan zal het lot van zulk een natuurlijk heel anders zijn dan van een prins uit verre landen die ons vaderland met eere bezoekt. Maar ook, stel dat die eerst schuldig gedoemde van achteren blijkt een onschuldige, veel meer nog, een heilige te zijn, dan zal zijn *staat* natuurlijk terstond veranderen, en wie eerst gesmaad werd, nu eere ontvangen.

Toen derhalve Immanuel op aarde verscheen, was de vraag: *In welken staat* komt hij? Komt hij als God, of in den *staat* van mensch? Natuurlijk het laatste. Maar nu verder, hij, die in den staat van mensch komt, hoe komt hij, als mensch van prinselijke eere of in den staat van een verdreide en eerloze? En hierop nu antwoordt de Heilige Schrift, dat hij, „gevoonden in gedaante als een mensch, zichzelf vernederd heeft, de gestalte van een dienstknecht (slaaf) aangenomen hebbende”. Slaven nu waren in een staat van onvrijheid. Ze bezaten geen eer. Ze rekenden met de eerlozen. En het antwoord luidt derhalve, dat de Immanuel niet gekomen is in zijn staat als God, maar in zijn staat als mensch, en als mensch gekomen is niet met prinselijke eere, maar in den staat van een eerloze en schuldige. „Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt!” Hij is de met schuld overlade en als overstepelde. Geworden uit een vrouw, geworden onder de wet. „Met de moordenaars gerekend!”

En in dien *staat* ging Immanuel in, niet omdat hij in dien *toestand* geraakte, maar juist omgekeerd was zijn later komen in die toestand een gevolg van zijn geplaatst zijn in dien *staat*.

In dien *staat* kwam hij in gevolge de wijsbepaling en het besluit des Drieëenigen. „Hij heeft hem krank gemaakt.” En dat hijzelf hierin mee bepaalde en mee besloot, en dies vrijwillig kwam uit nooit doorgedroefde liefde, lag alleen daarin, dat hij zelf „eeuwig en waarachtig God is en blijft”, gelijk de Catechismus zegt, en alzoo mee besloot over zichzelf.

Zoo krijgt dus alles zijn onwrikbaar rustpunt in het Besluit. Weg valt heel de fabel van een Zoon Gods, die toch mensch zou zijn geworden, ook al ware er geen zonde geschied. Pantheistische verzinnsels van o, zoo gevaarlijk, geloof ondermijnend karakter! Een weg ook alle voorstelling van een geleidelijken overgang van het goddelijke in het menschelekke, als door den Godmensch uit het een in het ander overgeleid! Schriklijke uitspruitsels van menscheelijken hoogmoed, om niet alleen den Christus, maar God zelf te verwerpen. Neen, alles rust nu in het vaste begrip van *staat*. God Drieëenig heeft naar zijn ondoorgrondelijken wil over den Zoon bepaald (en de Zoon Gods gaat willig in die bepaling in), dat hij, die den staat van God had, nu over zou gaan in den staat van een *mensch*, en als mensch optredende, onder hen zou verkeerden in den staat van den schuldigen, den eerlozen, den verzonkene onder zonde en doem.

In *deide* ligt dus vernedering. Vernedering niet alleen hierin, dat hij, mensch zijnde, nu als de onder allen verachte onwande, maar vernedering ook reeds daarin, dat hij in den staat van mensch optrad.

De *staat*, dien God voert, als God, en die in de Heilige Schrift meest „zijn eere” heet, is een staat van onuitsprekelijke glorie en heerlijkheid. Vergeleken met dien staat van goddelijke majesteit is de *staat*, dien een mensch voert, altoos gedrukt, klein,

nietig. Immers, zijn *staat* is het om afhankelijk, om beperkt, om dienende in gehoorzaamheid te zijn.

Nu beslist uw *staat* niet voor wat gij inwendig *zijt*. Een volmaakt onschuldige kan gevangenzitten, en een gruwelijk booswicht vrij uitgaan. Dan echter verkeert niettemin die onschuldige in den *staat* van een *veroordeelde*, en die booswicht in den staat van een *eerzaam burger*.

Al ging Jezus daarom in den *staat* van een *mensch* in, daarom was en bleef hij toch naar zijn verborgen wezen *God*. En zoo ook, al ging hij in den *staat* van een schuldigen *sondaar*, toch was en bleef hij niettemin in zijn verborgen wezen de *Heilige*. En zoo ziet ge wel, hoe juist bij den Christus dit scherp onderscheid maken tusschen *staat* en *wezen* alle ketterij afsnijdt en ons een inzicht opent in het mysterie van zijn verschijning.

Bij ons, zondaren, gaat die leer der staten even snijdend door. Adam werd geschapen in den staat der rechtheid (niet *toestand*) dat is, God gaf hem de positie van een volkomen gerechte. Dat hij valt, brengt hem hier nog niet uit. Eruit komt hij eerst door zijn *sonnis*; en door dat *sonnis* wordt hij overgezet in den staat van ongerechtigheid. Niet door de heiligmaking, maar door de *rechtvaardigmaking* stelt nu God de Heere om Christus' wil zondaren weer in den *staat* der *rechtvaardigen*, dat ze wel nog zondaren zijn, maar als rechtvaardigen voor God gerekend en door God bejegend worden.

En deze onze *staten* hangen nu met de *staten* van den Christus onlosmakelijk saam. Om bij ons overgang van *staat* mogelijk te maken, heeft hij zich aan dien overgang van *staat* zelf onderworpen.

Hij als een arme, opdat hij ons rijk zou maken. De straf, die ons den vrede aanbrengt, was op hem, en door zijn striemen werd ons genezing! Het is al dat ingaan van hem in onzen *staat*, om ons in zijn *staat* over te plaatsen.

Plaatsbepaling, maar dieper nog opgevatt in *staatsverwisseling*. Hem tot eeuwigen lof!

KUYPER.

„Waarop zijn hare grondvesten nedergezonken?”

Waarop zijn hare grondvesten nedergezonken? Of wie heeft haren hoeksteen gelegd?
Job 38: 6.

Toen Job maar niet kon breken, en hij ten slotte door een inblik in Gods almachtigheid overweldigd moest worden, heeft de Heere Job geantwoord uit een onweder, en hem in die stemme des donders, onder andere deze diep doorgraaende vraag gezet: „Waar waart gij, o, Job, toen ik de aarde grondde, en *waarop* zijn hare grondvesten nedergezonken?”

Wie een boomplant, moet een plek grond hebben, waarin die boom staan zal, en wie een hut of tuin of huis wil oprichten, moet, evenals de vogel voor zijn nestje, iets, wat dan ook, hebben, dat hem een steun- en rustpunt biedt, en waar zijn woonstede zich aan kan hechten.

Al heeft het kleine vogeltje maar één wat beschutten tak, dan is hij er; maar die éne aanhechting aan dien tak kan hij niet missen. Want al schijnt die aanhechting aan dien wiegelenden tak ook nog zoo gering, toch zit die tak gehecht in den boom, en staat die boom in den bodem, en rust die plek in den bodem op de diepe grondvesten der aarde.

En wilt gij een huis bouwen, en kocht gij u daartoe een stuk grond, dan is het niet die kleine plek grond in de oppervlakte, waarvoor ge zoo duur betaald hebt, maar dan is het ook u te doen, om uw huis op die grondvesten der aarde te doen rusten. Daarom graaft gij in dien bodem in; zoekt gij in dien bodem een vasten ondergrond; en drijft zelfs, als die vaste ondergrond zoo niet te vinden is, palen van meerdere menschenlengten in dien bodem in, tot eindelijk de punt van dien paal op de grondvesten der aarde neerkwam; en dan hebt ge vastigheid; en dan legt ge uw fundamenten; en dan trekt ge uw huis verder omhoog.

Zonder op die grondvesten der aarde, rechtstreeks of zijdelings, te rusten, is er dus niets, dat op aarde vastigheid heet.

Ge kunt uw huis wel bouwen op den zandgrond, die rusteloos over de grondvesten der aarde heenkruist, maar ge weet ook, wat van dit huis op den randgrond gezegd is. Als de bergstroom komt, is het weg!

Doch nu komt de Heere bij Job op de scheppling, en vraagt hem: „Gij bouwt uw huis op de aarde, maar toen ik die aarde zelf schiep, waarop heb ik toen haar grondvesten doen zinken?”

En nu voelt ge op eens de peillooze diepte, waarin die vraag des Heeren indringt.

Als wij iets bouwen, dan doen we het rusten op de vastheid van de aarde, maar nu de vastheid zelve van de aarde, waarop rust die?

En wereld-scheppen is reeds zoo iets nameloos groots. Maar, 't zij zoo, neem dan aan, dat die scheppingsdaad volbracht was. Zie, de aarde is er dan nu. Maar waar moet God haar nederleggen, waaraan ophangen, waar het steunpunt bieden voor haar rust?

Hij schiep ze. Wonderbaar geschapen, kleefte ze nog als tusschen zijn goddelijke vingers. Maar nu, waar moet die wereld heen?

En zie, nu blijkt het immers, God kan ze niet kwijt worden. Want al zonk ze duizend maal duizend jaren in de diepte weg, ze zou in die bodemloze diepte van het niet nooit een rustpunt voor haar grondvesten vinden.

Er is niets, waarop ze liggen, waaraan ze raken, waaraan ze hangen kan; noch boven in de oppervlakte, noch onder in de onafzienbare diepten; er is niets Westwaarts en er is niets Oostwaarts, en er blijft geen andere mogelijkheid dan dat God de Heere zelf aldoor, rusteloos door alle eeuwen heen, zijn goddelijke hand onder die wereld uitgestrekt houde, en dat ze zó van oogenblik tot oogenblik gedragen worde door Hem.

Het is wel zoo, dat men u verteld heeft: „o, De aarde wentelt om haar as, en loopt al weteleed elk jaar de zonnebaan om, eens in elke maand zelve omloopen door de maan als haar wachter.” Het is wel zoo, dat men u gezegd heeft, dat er krachten van aantrekking door de massa stofs en krachten van afstoting door de snelle wenteling werken. Ja, het is wel zoo, dat men heel ons zonnestelsel weer in nog grooter hemelsfeer heeft ingedeeld, en ons nu voorreken, hoe de uitwerking van alle deze krachten en machten juist die loop en stand der sterren is, die ons gewapend oog er aan waarneemt.

En, o, al deze berekening en al dit inzicht is schoon. Maar wat helpt het u, zoo bid ik, om 's Heeren vraag aan Job te beantwoorden? Want of ik nu al zeg, dat een geheimzinnige kracht deze aarde als hangen doet tusschen de zon en andere bollen, eilieve, waar rusten dan die andere bollen in, waaraan nu de wereld hangt? Of zoo ook die weer hangen aan nog machtiger lichamen van gestarnten, eilieve, waar rusten die allergruotste gestarnten dan op? Hoe hoog ge opklimt, eens komt er toch een einde aan uw opsommen en nitrekenen, en als gij aan uw laatste cijfer zijt toegekomen, zijt ge voor het antwoord op wat de Heere aan Job vroeg, nog even ver.

Of liever, nog verder van de wijs af. Want als er niets was dan deze aarde, om te dragen, reeds dan zou de macht des Heeren zoo ontzettend moeten zijn, om dat uit te houden. Draag zelf eens tien pond één half uur, en zie eens, hoe moede gij zijt; en God draagt heel die wereld eeuwenlang, zonder ooit mat of ooit moede te worden.

Doch nu komt de sterrekundige, en zegt u, dat heel deze aarde nog slechts één stoffe aan de weegschaal is, vergeleken bij dat talloos, nameloos heir van sterren en nogmaals sterren, die fonkelen in den Melkweg of in het ongekende licht, dat zich nog achter den Melkweg verborgen houdt.

En wie duizelt dan niet? Dat alles zonder éen steunpunt. Niets, waarin het rusten kan.

En wereld, die nooit uit de hand kan gelegd worden, maar die gedragen wordt van oogenblik tot oogenblik, in al haar wijdte, met al haar zwaarte, door Gods *almachtige hand*!

En nu is dit alles nog slechts ruw, in den grove, naar het stoffelijk gewicht genomen. Maar ge weet ook, in dat leem der aarde schuilt nog allerlei andere wezenheid. Er persent natuur- en levenskrachten in. Er zijn allerlei werelden van planten en bloemen en dieren. Er is ook een *menschenwereld* in die wereld. En in die menschenwereld, wat wonderlijke schakeering van allerlei beroep en bedrijf, allerlei zin en neiging, allerlei volk en geslacht.

Alles is bezig. Men ziet en ieder iets bouwen, iets oprichten; wie bouwt zijn nestje of zijn luchtkasteel niet?

En nu, ook al dit leven heeft weder zijn eigen grondvesten noodig. Het leven van uw denken. Het leven van uw wil. De wereld der tonen. o, Al wat leeft en zich uit, moet een bodem hebben waarin het tieren kan. En als ge ook van al dit leven vraagt: „Waarop rusten zijn grondvesten?” wat ander antwoord is er dan, dan in *Gods eigen hand*, die den adem in uw neusgaten aanhoudt, den klopp van uw hart in gang doet blijven; die u denken laat, zoodat ge niet krankzinnig wordt; die u bekwaamt, die u bezielt, die u doen doet al wat gij doet?

Zoo rust niet alleen die wereld in Gods hand; maar in Gods hand ook de grondvesten van den mensch, en van het aanzijn uwer lievelingen. De heilige apostel v. n. mede dat: *In Hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij*.

Maar dan gaat dat vooral in heugeren zin door. Gods hand draagt ook de grondvesten van den hemel, en van alle leven, dat in dien hemel genoten wordt en van alle kracht, die uit dien hemel in deze aarde indaalt.

Hij schiep de zon, maar schiep ook het licht der zielen, en zoo dikwijls er weder een lichtstraal vanboven in de donkerheid van een menschenhart instraalt, is het de Heere, die den lichtstraal met zijn goddelijke vingers overdroeg.

Zoo zijn ook de grondvesten van het *genade*